

Ədəbiyyat dərslərinin tipləri və formaları

*Məhsəti Zamanova*¹

XÜLASƏ

Orta ümumtəhsil məktəblərində ədəbiyyat dərslərinin tədrisi prosesində müxtəlif metodikalara, yaradıcı yanaşmalara və milli irsin tədrisinə diqqət yetirilməlidir. Bu prosesdə ədəbiyyatın nəzəri əsaslarından faydalanmaq, qabaqcıl təcrübələrdən yararlanmaq, təlim-tərbiyənin səmərəli qurulması üçün elmi-metodik bazadan istifadə zəruridir. Dərsin məqsədə görə təsnifi müasir pedaqogika dərsləklərində də tədqiqat obyektinə kimi dərinlən araşdırılır. Dərsə müxtəlif mövqelərdən qiymət verilsə də, onun ayrı-ayrı komponentləri tədqiq olunsay da, mübahisə doğuran, dəqiqləşdirilməsinə ehtiyac duyulan problemlər hələ də mövcuddur. Son dövrlərdə şagirdlərdə təlimə münasibəti yaxşılaşdırmaq, məşğələlərə marağı artırmaq məqsədilə müxtəlif forma və metodlardan istifadə edilir. Şübhəsiz, bunlar ayrı-ayrı fənlərin dərinlən öyrənilməsinə geniş imkan yaradır, şagirdlərin idrak fəallığı və məntiqi düşüncə tərzinin formalaşmasına müsbət təsir göstərir. Dərsin tiplərinin didaktik tələblərə uyğun müəyyənləşdirilməsi sahəsində aparılan bölgü pedaqoqlar tərəfindən müsbət qiymətləndirilir. Məktəb təcrübəsindən məlumdur ki, təlimin təşkili formaları yalnız dərslə məhdudlaşmışdır. Elmi ədəbiyyatda dərnləklər, təcrübəli məşğələlər, seminarlar, konfranslar, məsləhətlər, fakültativ və əlavə məşğələlər, ekskursiyalar və s. təlimin təşkilinin köməkçi formaları kimi qiymətləndirilir.

AÇAR SÖZLƏR

kurikulum, dərs forması, dərs tipi, təhsil, ədəbiyyatın tədrisi

MƏQALƏ TARİXÇƏSİ

Göndərib: 14.02.2026

Qəbul edilib: 22.05.2026

¹Müəllim, Azərbaycan Texniki Universiteti nəzdində Bakı Texniki Kolleci. Azərbaycan
<https://orcid.org/0009-0001-3002-7349> | mahsati.zamanova70@mail.ru

Types and Forms of Literature Lessons

Mahsati Zamanova¹

ABSTRACT

In the process of teaching literature in secondary school, attention should be paid to various methodologies, creative approaches and teaching national heritage. In this process, it is important to benefit from the theoretical foundations of literature, apply advanced practices, and use a scientific and methodological base for the effective organization of education. The classification of the lesson according to its purpose is also studied in modern pedagogical textbooks and becomes an object of research. Although the lesson is evaluated from different positions and its individual components are studied, there are still controversial problems that need to be clarified. Recently, various forms and methods have been used to change students' attitudes towards learning and increase interest in classes. Undoubtedly, these create ample opportunities for in-depth study of individual subjects, have a positive effect on the formation of students' cognitive activity and logical thinking. The division into types of lessons in accordance with didactic requirements has been positively evaluated by teachers. It is known from school experience that the forms of organizing training are not limited to lessons. In scientific literature, circles, practical classes, seminars, conferences, consultations, optional and additional classes, excursions, etc. are considered auxiliary forms of organizing training.

KEYWORDS

curriculum, lesson form, lesson type, education, teaching literature

ARTICLE HISTORY

Received: 14.02.2026

Accepted: 22.05.2026

¹Teacher, Baku Technical College under Azerbaijan Technical University. Azerbaijan
<https://orcid.org/0009-0001-3002-7349> | mahsati.zamanova70@mail.ru

Giriş

Mövzunun aktuallığı

Orta ümumtəhsil məktəblərində ədəbiyyatın tədrisi şagirdlərdə bədii əsərlərin mahiyyətinin dərk edilməsi, əxlaqi-mənəvi dəyərlərin formalaşması, nitq mədəniyyətinin inkişafı, söz sənətinə marağın oyadılması və dünyagörüşlərinin genişləndirilməsi məqsədi daşıyır. Bunun üçün milli irsin tədrisinə, müxtəlif metodikalara və yaradıcı yanaşmalara diqqət yetirilir. Bu prosesdə ədəbiyyatın nəzəri əsaslarından faydalanmaq, qabaqcıl təcrübələri tətbiq etmək, təlim-tərbiyənin səmərəli qurulması üçün elmi-metodik bazadan istifadə zəruridir. Ədəbiyyat dərslərinin tədrisi zamanı şagirdə əsərlərin məzmununu, ideyasını dərk etdirməklə, müəllifin məqsədini anlatmaqla yanaşı onlarda yüksək mənəvi keyfiyyətlər formalaşdırmaq, doğru və yanlış izah etmək, milli və ümumbəşəri dəyərlər aşılamaq, nitq mədəniyyətini inkişaf etdirmək, sözlərdən məqamında istifadə etmə bacarığını, dünyagörüşünü genişləndirmək tədrisin prioritetləridir.

Metodlar

Tədqiqat zamanı əsasən aşağıdakı metodlardan istifadə edilmişdir:

- problemlə bağlı ədəbiyyatşünaslıq, metodika üzrə ədəbiyyatın öyrənilməsi və təhlili;
- ümumtəhsil məktəblərində məqsədyönlü müşahidə.

Nəticələr

Tədqiqat nəticəsində aşağıdakı qənaətlər əldə edilmişdir:

- dərslər tiplərinin düzgün seçilməsi əsərin daha aydın qavranılmasında əhəmiyyətli rol oynayır;
- bu sahədəki tədqiqatlar müəllimdən işin ardıcıl və məqsədyönlü aparılmasını tələb edir;
- hər bir dərslər tipi məqsədinə görə bir-birindən fərqləndiyi üçün təşkil baxımından da fərqli yanaşma tələb edir.

Müzakirə

Araşdırmalardan məlum olur ki, dərslər müxtəlif mövqelərdən qiymət verilsə də, ayrı-ayrı komponentləri tədqiq olunsada, mübahisə doğuran, dəqiqləşdirilməsinə ehtiyac duyulan problemlər hələ də mövcuddur. Bu deyilənləri dərslər tipləri haqqındakı fikirlərə də aid etmək olar. İstər pedaqoqlar, istərsə də metodistlər dərslər tiplərinin təsnifinə müxtəlif aspektlərdən yanaşdıqlarına görə ortaya fərqli baxışlar, fərqli mövqelər çıxmışdır. Pedaqogika dərslərlərində dərslər tipləri, əsasən, təlimin mərhələlərinə, təlimin öyrədilmə üsuluna, didaktik tələblərə əsasən təsnif edilir. Dərslərin məqsədə görə təsnifi müasir

pedaqogika dərslərlərində də araşdırılır, tədqiqat obyektinə çevrilir. Pedaqogika dərslərlərində dərslər tipləri, əsasən, aşağıdakı kimi təsnif edilir:

1. Akademik S. V. İvanova görə: giriş dərsləri – ilk tanışlıq dərsləri, möhkəmlətmə, tətbiqetmə, yoxlama, yekun dərsləri.

2. Sovet pedaqoqu İ. N. Kazantsevin fikrincə: mühazirə dərsi, kino dərsi, ekskursiya dərsi, laborator və praktik məşğələ dərsi.

3. Pedaqoq-alim M. Muradxanovun nəzərinə: yeni bilik öyrədən dərslər, təkrarlama dərsləri, çalışma dərsləri, yoxlama dərsləri.

4. Professorlardan N. Kazımov və Ə. Həşimovun tədqiqatlarında: yeni tədris materialının qavranılmasına xidmət edən dərslər; bilik və bacarıqların başa düşülməsinə xidmət edən dərslər; bilik, bacarıq və vərdişlərin möhkəmləndirilməsi və tətbiqinə xidmət edən dərslər; bilik və bacarıqlara nəzarət, onların yoxlanılması və tətbiqinə xidmət edən dərslər; birləşmiş dərslər.

5. Tanınmış rus pedaqoqu P. İ. Pidkasistiyə görə: yeni materialın öyrədilməsi dərsləri, bilik, bacarıq və vərdişlərin təkmilləşdirilməsi dərsləri; yeni biliklərin ümumiləşdirilməsi və sistemləşdirilməsi dərsləri; nəzarət və təshih edilməsi dərsləri.

Dərslər tiplərinin didaktik tələblərə uyğun müəyyənləşdirilməsi sahəsində aparılan bölgü pedaqoqlar tərəfindən müsbət qiymətləndirilmişdir. Bu sahədə daha çox sovet pedaqoqu B. P. Yesipovun bölgüsü maraqlıdır: yeni biliyi mənimsədən dərslər; bacarıq və vərdişləri formalaşdıran və təkmilləşdirən dərslər; biliklərin təkrarı və möhkəmləndirilməsi dərsləri; nəzarət-yoxlama dərsləri; birləşmiş dərslər.

Akademik M. Məhdizadə də dərslər tiplərini müəyyənləşdirərkən B. P. Yesipovun bölgüsünə əsaslanmışdır:

1. Yeni bilik haqqında məlumat verən dərslər.

2. Yeni bacarıq və vərdişləri yaradan və mənimsədən dərslər.

3. Bilik, bacarıq və vərdişlərin möhkəmləndirilməsini, tətbiqini, dərinləşdirilməsini və sistemləşdirilməsini təmin edən dərslər.

4. Yoxlama dərsləri.

5. Mürəkkəb (qarışıq) dərslər.

Rus alimi A. V. Tekuçevin apardığı bölgü də diqqəti cəlb edir. O, dərslər tiplərini üç qrupda birləşdirir:

1. Yeni bilik verən dərslər.

2. Möhkəmləndirən dərslər.

3. Yoxlama dərsləri.

Dərslər tiplərinin müəyyən olunmasında məzmunun və keçirilmə qaydalarının (üsuluna görə) nəzərə alınması vacibdir. Alimlər bu fikirləri belə ümumiləşdirirlər:

1. Giriş dərsləri.

2. Tədris materialı ilə ilkin tanışlıq dərsləri.

3. Bilikləri mənimsəmə dərsi.
4. Bilikləri praktikada tətbiq etmə dərsi.
5. Vərdişləri formalaşdıran dərslər.
6. Bilikləri möhkəmləndirmə, təkrarlama və ümumiləşdirmə dərsləri.
7. Nəzarət dərsləri.
8. Qarışıq və ya kombinə edilmiş dərslər.

Müəlliflər hazırda dəqiqləşdirilən və daha çox istifadə olunan dərslər tiplərini aşağıdakı kimi qruplaşdırırlar:

1. Kombinə edilmiş (qarışıq) dərslər.
2. Yeni bilikləri öyrənmə dərsləri.
3. Yeni bacarıqları formalaşdırma dərsləri.
4. Öyrənilən materialı ümumiləşdirmə və sistemləşdirmə dərsləri.
5. Bilik, bacarıqlara nəzarət və korreksiya dərsləri.
6. Bilik və bacarıqların praktiki olaraq tətbiqi dərsləri.

Hazırda şagirdlərdə təlimə münasibəti daha da yaxşılaşdırmaq, məşğələlərə marağı artırmaq məqsədilə müxtəlif forma və metodlardan istifadə edilir. Bu proseslər ayrı-ayrı fənlərin dərindən öyrənilməsinə geniş imkan yaradır, şagirdlərin idrak fəaliyyətinin və məntiqi düşüncə tərzinin formalaşmasına müsbət təsir göstərir. Pedaqogika dərslərində də qeyri-standart dərslər haqqında mübahisə doğuran məqamlar ortaya çıxır. Yeni pedaqoji ədəbiyyatda 36-ya qədər qeyri-standart dərslər tiplərinin mövcudluğu qeyd olunur. Bunların bəzilərinə münasibət bildirək, o cümlədən qeyri-standart dərslər tipi kimi qəbul olunmasına aydınlıq gətirək:

- 1) dərslər – işgüzar oyunlar;
- 2) dərslər – mətbuat konfransı;
- 3) yarış dərsləri;
- 4) məsləhət dərsləri;
- 5) kompüter dərsləri;
- 6) qarşılıqlı təlim dərsləri;
- 7) yaradıcılıq dərsləri;
- 8) məqbul dərsləri;
- 9) fantaziya dərsləri;
- 10) dərslər – oyunlar;
- 11) həqiqəti tapma dərsləri;
- 12) dərslər – konsertlər;
- 13) dialoq dərsləri;
- 14) dərslər – rollu oyunlar;
- 15) dərslər – konfranslar;
- 16) dərslər – seminarlar;

17) dərslər – ekskursiyalar;

18) məhkəmə dərsləri.

Əlbəttə, bu tip dərsləri təlimin təşkili forması olan dərslərlə eyniləşdirmək doğru olmaz. Çünki bu qeyri-standart dərslərdə dərslin strukturu əsas götürülmür. İşgüzar oyunlar, yarışlar, kompüterdən istifadə, yaradıcılıq və fantaziyanı inkişaf etdirmək, rollu oyunlar və s. bütün növ dərslərin maraqlı keçməsinə stimullaşdıran vasitə və imkanlardır, o cümlədən fəal-interaktiv təlimin əsas istiqamətlərindəndir. Qeyri-standart dərsləri dərslərin tipi kimi qəbul etmək əvəzinə, bu imkanların konkret sinif-dərs prosesində reallaşdırılmasını, fənlərin dərindən öyrənilməsinə şərait yaradan vasitələrin aşkara çıxarılmasını, şagirdlərdə zəruri bacarıqların formalaşdırılması yollarını araşdırmaq daha məqsədəuyğun ola bilər (Paşayev, Rüstəmov, 2002, s. 239–240). Qeyri-standart dərslərin tipi kimi sadalananların təlimin təşkilinin köməkçi vasitələri kimi dəyərləndirilməsi daha doğru olar. Əməkdar elm xadimi N. Kazımovun tədqiqatlarında, doğru olaraq, hər bir dərslərin tipində digər dərslərin tiplərinin müəyyən cəhətlərinin, xüsusiyyətlərinin təzahür etdiyi qeyd olunur. Real təlim zamanı, məsələn, yalnız yeni biliyi mənimsədən dərslər, yaxud yalnız bacarıq və vərdisləri formalaşdıran dərslərin tipi olmur, bu zaman ərzində bir neçə didaktik vəzifə yerinə yetirilə bilər.

Məktəb təcrübəsindən məlumdur ki, təlimin təşkili formaları ancaq dərslə məhdudlaşmır. Elmi ədəbiyyatda dərnəklər, təcrübə məşğələləri, seminarlar, konfranslar, məsləhətlər, fakültativlər və əlavə məşğələlər, ekskursiyalar və s. təlimin təşkilinin köməkçi formaları kimi qiymətləndirilir. Şübhəsiz, bunların hər biri proqramın tələbinin, didaktik vəzifələrin yerinə yetirilməsinə xidmət edir, dərslərin tiplərinin müəyyənləşdirilməsində və təlimin səmərəli təşkilində mühüm rol oynayır. Göründüyü kimi, pedaqogika dərslərində dərslərin tiplərinin təsnifi mövcud fikirlər əsasında aparılır. Ədəbiyyat tədrisi metodikası sahəsində tanınmış alim, dosent Bilal Muradov əsərin məktəbdə öyrədilməsinin üstünlüklərindən danışarkən ilk mərhələni əsərin seçilib proqrama daxil edilməsi hesab edir. Müəllif ikinci pilləni isə əsərin məktəbdə öyrədilməsini sayır. Metodist-alimlərin fikirlərinə əsaslanan müəllif əsərin məktəbdə öyrədilməsinin üç cəhətini qeyd edir:

1. Əsərin məktəbdə öyrədilməsinin spesifik cəhətləri.
2. Əsərin məktəbdə öyrədilməsinin yönümləri, mərhələləri.
3. Əsərin öyrədilməsi yolları.

Bu metodik fikirdən belə bir nəticəyə gəlirik ki, bədii əsərlərin xüsusiyyətlərinin açılmasına, təlim prosesinin mərhələlər üzrə düzgün qurulmasına, məzmun və təhlil üzrə işin təşkilinə (didaktik vəzifələrin yerinə yetirilməsinə) müsbət təsir göstərən dərslərdən istifadə dövrün, zamanın tələbidir, ədəbi bilik, bacarıq və vərdislərin sistemə salınmasında vacib məsələlərdəndir. Ədəbiyyat dərslərində şagirdlərin şifahi və yazılı nitqinin inkişaf etdirilməsi bu gün ən vacib tələblərdən biri kimi qarşıya qoyulmuşdur. Ədəbi əsərlərin öyrənilməsinə həsr olunan dərslərdə üç məzmun xətti üzrə nəzərdə tutulacaq işlərdən ikisi – şifahi və yazılı nitq məzmun xətləri ilə bağlıdır (Həsənlı, 2016, s. 452). Fənn daxili əlaqənin

təmin olunması baxımından hər bir dərslər bu məzmun xətləri üzrə alt-standartların reallaşdırılmasını mütləq mənada diqqətdə saxlamalıdır. Dərsin təlim nəticələrində şifahi və yazılı nitq məzmun xətlərindən uyğun gələn alt-standartlarda əks olunmalıdır. Bunu fənnidaxili inteqrasiya da bu cür tələb edir. Hər bir dərslərdə şagirdlərin nitqinin inkişaf etdirilməsi, ünsiyyət bacarıqlarının formalaşdırılması müəllimin diqqətində olmalıdır. Bu baxımdan ədəbiyyat dərslərinin tiplərinin müəyyənləşdirilməsi hər zaman vacib məsələ kimi qiymətləndirilir. Bu məsələ ilə bağlı dilçi-alimlərdən C. Əhmədov, A. Hacıyev, Ş. Mikayılov, B. Muradov, F. Yusifov və digərlərinin tərtib etdikləri dərslərlik və metodik vəsaitlərdə verilən məlumatlar diqqəti cəlb edir. Rus metodist-alim V. V. Qolubkov ədəbiyyat fənni üzrə dərslər tiplərini qarşıya qoyulan məqsədə, uyğun materialın xüsusiyyətinə görə təsnif etmişdir. V. V. Qolubkov təsnifində giriş məşğələsi, oxu dərsləri, bədii əsərin təhlili, təkrar dərsləri, N. İ. Kudryaşev isə bölgüsündə bədii əsərin öyrənilməsi dərsləri, ədəbiyyat tarixi və ədəbiyyat nəzəriyyəsi materiallarını öyrədən dərslər, nitq inkişafı dərsləri haqqında metodik fikirlərini ümumiləşdirmişdir. Ədəbiyyatdan dərslər tiplərinin müəyyənləşdirilməsində C. Əhmədovun fikirləri maraq doğurur: "Dərsin səmərəli təşkilində onun tiplərini nəzərə almaq çox vacibdir. Çünki hər bir dərslər tipinin özünəməxsus məzmunu, forması və müəyyən vəzifələri olur. Dərsin tipləri müxtəlif və rəngarəng olur". Professorun fikrincə, dərslər tipləri nəzərə alınmalı, dərslərdə konkret vəzifələr qoyulmalı, dərslər tipləri təlim materiallarının məzmununa uyğun seçilməli, müxtəlif formalardan istifadə edilməlidir. Təəssüf ki, tədqiqatçı dərslər tiplərini qruplaşdırmır, əsas diqqəti dərslər tiplərinin pedaqoji tərəflərinə yönəldir (Muradov, 1992, s. 9–10; Əhmədov, 2009, s. 118). A. Hacıyev də "Ədəbiyyat dərslərinin tipləri və formaları" anlayışlarının fərqləndirilməsini vacib sayır. O, "bədii material müxtəlif tipli dərslər formalarında şagirdlərə çatdırılır" fikrində özünün tamamilə haqlı olduğunu əsaslandırır. Ancaq müəllifin hər bir ədəbiyyat dərslər tipində növ axtarması məqsədəuyğun deyildir. Professor F. Yusifovun müəyyənləşdirdiyi dərslər tiplərinə aşağıdakılar daxildir:

1. Bədii əsərlərin öyrədilməsinə həsr olunan dərslər.
2. Tarixi-ədəbi materialların (icmalların) öyrədilməsinə həsr olunan dərslər.
3. Həyat və yaradıcılıq materiallarının öyrədilməsinə həsr olunan dərslər.
4. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi materiallarının öyrədilməsinə həsr olunan dərslər.
5. Nitq inkişafı dərsləri.

Pedagoqların fikrincə, hər bir dərslər tipinin özü də bir neçə növə bölünür:

1. Bədii əsərlərin öyrədilməsi dərslərinin növləri: əsərin məzmununun öyrənilməsi dərsləri; Əsərin təhlilinə aid dərslər.

2. Tarixi-ədəbi materialların (icmalların) öyrədilməsi dərslərinin növləri: dövrün ictimai-siyasi hadisələrinin öyrədilməsi; dövrün mədəni-ədəbi hadisələrinin öyrədilməsi; yazıçılar haqqında məlumatların öyrədilməsi.

3. Həyat və yaradıcılıq materiallarının öyrədilməsi dərslərinin növləri: yazıçının həyatının öyrədilməsi; yazıçının yaradıcılığının öyrədilməsi.

4. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi materiallarının öyrənilməsinə həsr olunan dərslərin növləri: nəzəri anlayışların izahı; nəzəri biliklərin konkret materiallara tətbiqi; nəzəri biliklərin ümumiləşdirilib sistemə salınması.

5. Nitq inkişafı dərslərinin növləri: əsərin məzmununun söylənməsi; bədii söz yaradıcılığının inkişafdırılması; əsərin əzbər söylənməsi; əsərin məzmununa dair sual-cavab bacarıqlarının yaradılması; ifadə yazı; inşa yazı; resenziya, çıxış və məruzə hazırlamaq və s. (Hacıyev, 2003, s. 51; Yusifov, 2008, s. 49).

Bu sadalananları hər bir dərslər tipində müəyyən vəzifə kimi izah etmək daha məqsəduyğun olardı. Məsələn, XI sinifdə Əhməd Cavadın “Səsli qız” əsərinin tədrisinə ayrılan iki saatin bir saati məzmun üzərində işin təşkilinə, ikinci saati isə əsərin təhlilinə həsr edilir. Müəllim məzmunu mənimsətmək üçün metodik mənbədən istifadə edir və aşağıdakı məsələlərin əhatə olunmasına çalışır:

1. Əsər haqqında ümumi məlumat verir.
2. Mətnin ifadəli oxusunu aparır.
3. Çətin söz və ifadələri izah edir.
4. Məzmunun planının tutulmasına nail olur.
5. Məzmunla dair sual-cavab aparır.
6. Məzmunun nağıl edilməsini təşkil edir.

7. Mətdən müəyyən hissənin əzbərlənməsini məsləhət görür (Yusifov, 2008, s. 49–50., Muradov, 1992, s. 15). Ədəbi əsərlərin təhlili dərsləri isə, metodik ədəbiyyatda göstəriləndi kimi, üç istiqamətdə – müəllifin arxasınca, obrazlar üzrə və mövzuya uyğun aparıla bilər. Buradan da göründüyü kimi, bu komponentlər bədii əsərlərin məzmununun öyrənilməsinə və təhlilinə istiqamət verən metodik üsullar, iş formaları, təlim vəzifələridir. Beləliklə, F.Yusifovun təsnifatını bir qədər konkretləşdirməklə əsaslı sayırıq:

1. Giriş – ədəbiyyatın öyrədilməsinə istiqamət verən dərslər.
2. İcmal mövzularını öyrədən dərslər.
3. Tərcümeyi-hal və yaradıcılığı öyrədən dərslər.
4. Bədii əsərlərin məzmununu öyrədən dərslər.
5. Bədii əsərlərin təhlilini öyrədən dərslər.
6. Ədəbi yazıların aparılmasına və təshihinə həsr olunan dərslər.
7. Sinifdən xaric oxu materiallarının öyrədilməsinə həsr edilən dərslər.

Nəticə

Hər bir dərs tipi məqsədinə görə bir-birindən fərqləndiyi üçün təşkili baxımından da biri digərindən seçilir. Dərs tiplərini birləşdirən vacib xüsusiyyətləri belə ümumiləşdirmək olar: Bütün dərs tipləri ədəbiyyatın səmərəli öyrədilməsinə imkan yaratmalıdır; mövzuya uyğun təlim üsullarından istifadə olunmalıdır; dərsin mərhələlər üzrə aparılması əsas götürülməlidir; şagirdlərin yaş, bilik və qavrama səviyyələri nəzərə alınmalıdır; hər bir mövzu fəal interaktiv təlimlə ənənəvi üsulların vəhdətindən yaradılan dərs modellərinin qurulması və mərhələlər üzrə düzgün təşkili əsasında tədris edilməlidir; qazanılmış biliklərin tətbiq edilməsi mərhələsində, yeri gəldikcə, didaktik oyunlardan istifadə etməklə şagirdlərdə də zəruri bacarıqlar formalaşdırılmalı, psixoloji gərginlik aradan götürülməlidir; hər bir dərstdə problem müəyyənləşdirilməli, şagirdlərin tədqiqatçı mövqeyi stimullaşdırılmalı, ədəbi biliklərin öyrənilməsi, faktlar əsasında əsaslandırılması və mənimsənilməsi üçün əlverişli şərait yaradılmalıdır.

Ədəbiyyat

1. "Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil məktəbləri üçün ədəbiyyat fənni üzrə təhsil proqramı (kurikulumu)". (2013).
2. Əhmədov, C. (2009). *Ədəbiyyat tədrisi metodikası*.
3. Əliyev, S., Həsənlı, B. (2021). *Ədəbiyyat (X sinif üçün dərslik)*. "Bakınəşr".
4. Hacıyev, A. (2003). *Azərbaycan ədəbiyyatının tədrisi metodikası*.
5. Həsənlı, B., Əliyev, S. (2019). *Ədəbiyyat. VIII sinif (müəllim üçün metodik vəsait)*. "Bakınəşr".
6. Həsənlı, B. (2016). *Ədəbiyyatın tədrisi metodikası*. "Müəllim".
7. Hüseynoğlu, S. (2023). Ədəbiyyat dərslərində interpretasiya. "*Azərbaycan məktəbi*" jurnalı, 704(3).
8. Muradov, B. (1992). *Orta məktəbdə ədəbi əsərlərin öyrədilməsi*.
9. Paşayev, Ə., Rüstəmov, F. (2002). *Pedaqogika*.
10. *Ümumi təhsil pilləsinin dövlət standartları və proqramları (kurikulumları)*. (2010).
11. Yusifov, F. (2008). *Ədəbiyyatın tədrisi metodikası*.